

Служба речи у реченици

УВОЂЕЊЕ НОВИНЕ И МОТИВАЦИЈА

Час је осмишљен тако да учитељ као координатор наставног процеса учини да ученици лакше и брже кроз забаву и игру утврде претходно стечена и научена знања. Ученици уче да сарађују у тиму и развијају такмичарски дух. Применом рачунарске технике ученике оспособљавамо да сваког часа имају повратну информацију о свом раду.

Новине се огледају и у томе што су задаци у оквиру наставног листића укомпоновани са задацима из наставног предмета српски језик, односно на часовима граматике обрађују се књижевни текстови, као и елементи верске наставе. На тај начин, ученици могу и сами да увиде међусобну повезаност наставних области и садржаја.

Активним учешћем у раду уз визуелне ефекте постижу се квалитетнија и трајнија знања. Ученик који даје свој допринос тимском раду и свестан је своје улоге у тиму, осећа се задовољним и мотивисаним за даљи рад. На оваквим часовима креативност деце и учитеља долази до пуног изражаја.

ОПШТИ МЕТОДИЧКИ ПОДАЦИ	
Наставна јединица:	Служба речи у реченици
Тип часа:	утврђивање
Наставна област:	ГраMATика
Циљ часа:	- Уочавање и препознавање речи које су у служби субјекта и предиката, као и речи које означавају време, место и начин вршења радње; - Уочавање везе између предиката и речи које означавају време, место и начин вршења радње; - Ученици могу самостално у реченици да издвоје речи које припадају предикатском скупу.
Задаци часа: - образовни:	Утврђивање знања о главним реченичним члановима (субјекту и предикату), речима које означавају место, време

<p>- функционални:</p> <p>- васпитни:</p>	<p>и начин вршења радње; Продубљивање знања - врсте речи (именице, глаголи, придеви); Уочавање и препознавање речи које означавају време, место и начин вршења радње; Памћење појма предикатски скуп речи; Уочавање везе између предиката и речи које означавају време, место и начин вршења радње; Продубити знање ученика о глаголима; поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика; Развијање способности повезивања знања из различитих области;</p> <p>Оспособљавање ученика за уочавање и разликовање речи које означавају место, време и начин вршења радње у реченицама, као и које су речи у служби субјекта и предиката; Примена стечених знања о језичким појавама у новим примерима;</p> <p>Развијање љубави према граматички; Развијање језичке културе и језичког мишљења; Развијање самосталности у раду ученика; Богаћење речника ученика.</p>
Облици рада:	Фронтални, индивидуални и групни.
Наставне методе:	Метода усменог излагања, метода разговора, метода рада на тексту, индуктивно-дедуктивна метода.
Наставна средства:	Хамери, илустрације, наставни листића, Power point презентација, црвени и зелени картончићи.
Литература :	<ul style="list-style-type: none"> • Милатовић, Вук (2011): <i>Методика настава српског језика и књижевности у разредној настави</i>, Београд, Учитељски факултет; • Милатовић, Вук (2008): <i>Настава српског језика и књижевности у трећем разреду основне школе, приручник за наставнике</i>, Београд, Завод за уџбенике; • Милатовић, Вук и Јовановић, Славица (2002): <i>Говорим и пишем</i>, Београд, Завод за уџбенике и наставне средства; • Николић, Милија (2006): <i>Методика наставе српског</i>

	<p><i>језика и књижевности</i>, Београд, Завод за уџбенике;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лекић, Ђорђе (1991): <i>Методика разредне наставе</i>, Београд, Нова просвета; • Жежељ - Ралић, Радмила (2005): <i>Приручник за учитеље уз уџбенички комплет српски језик за трећи разред основне школе</i>, Београд, Клет.
--	--

МЕТОДИЧКА СТРУКТУРА ЧАСА СА ВРЕМЕНСКОМ АРТИКУЛАЦИЈОМ

1. Лингвометодички текст	(2 минута)
2. Уочавање језичке појаве и утврђивање садржаја и значења	(12 минута)
3. Најава наставне јединице	(1 минут)
4. Постављање познатог правила	(6 минут)
5. Језичка игра	(7 минута)
6. Самостални стваралачки рад ученика	(13 минута)
7. Анализа наставног листића	(3 минут)
8. Домаћи задатак	(1 минут)

ТОК ЧАСА

Лингвометодички текст	<p>На почетку часа ученицима пуштам power point презентацију на којој је откривалица, чијим откривањем долазимо до текста који је засићен језичком појавом коју ћемо изучавати на овом часу. (<i>Прилог бр. 1</i>) Текст је везан и самостално осмишљен.</p> <p>Читам цео текст, ученици пажљиво слушају, а потом водим кратак разговор о истом. Након што прочитам текст ученицима постављам следећа питања: „Како вам се текст допада? О чему овај текст говори?“</p>
Уочавање језичке појаве и утврђивање садржаја и	<p>Након разговора ученицима делим лингвометодички текст (<i>Прилог бр. 2</i>) који лепе у своје свеске. Ученици</p>

<p>значења</p>	<p>наизменично читају редом реченице из текста. Након прочитане једне реченице водим разговор са ученицима: „Питам их коју службу у реченици врши одређена реч?“ (субјекат/предикат) „Како знамо да је то субјекат/предикат?“ (врши неку радњу, вршилац радње/означава неку радњу). Субјекат подвлачимо (на презентацији, а ученици у својим свескама) једном цртом, предикат са две црте, а речи које означавају место, време и начин вршења радње подвлачимо црвеном, плавом и зеленом бојом. Ученици читају редом реченице и одређујемо службу речи на горе наведени начин. Након прочитане прве реченице постављам ученицима следећа питања:</p> <p>- „Ко данас иде на рођендан?“ (Мина) „Коју службу та реч врши у реченици?“ (субјекат) Подвлачим субјекат једном линијом црним фломастером, а ученици оловком у својим свескама.</p> <p>- „Шта Мина данас ради?“ (иде) „Коју службу у реченици врши глагол ићи?“ (предикат) Подвлачимо предикат са две линије црном бојом.</p> <p>- „Где Мина иде?“ (на рођендан) Подвлачимо црвеном бојом место где Мина иде.</p> <p>- „Када Мина иде на рођендан?“ (данас) Подвлачимо плавом бојом време када Мина иде на рођендан.</p> <p>Ученици даље читају редом реченице и уочавамо језичку појаву и одређујемо службу речи у реченици на претходно објашњен начин.</p> <p>- „Ко пажљиво бира поклон за другарицу Сару?“ (Девојчица) „Како називамо реч која казује ко врши радњу?“ (субјекат)</p> <p>- „Шта девојчица ради?“ (одабира). „Која је то служба</p>
----------------	---

	<p>речи у реченици?“ (<i>предикат</i>)</p> <p>- „Како је девојчица одбрала поклон за другарицу Сару?“ (<i>нажљиво</i>) Подвлачимо зеленом бојом начин на који девојчица бира поклон за Сару.</p> <p>- „Ко врши радњу у овој реченици?“ (<i>Мина</i>) „Што значи да ова реч врши коју службу у реченици?“ (<i>субјекта</i>) – „Шта је цело вече Мина радосно радила?“ (<i>играла и певала</i>) „Која је служба речи у реченици?“ (<i>предикат</i>)</p> <p>- „Како је цело вече Мина играла и певала?“ (<i>радосно</i>) Подвлачимо зеленом бојом.</p> <p>- „Када је Мина радосно играла и певала?“ (<i>цело вече</i>) Подвлачимо плавом бојом.</p> <p>- „Шта је субјекат у овој реченици?“ (<i>девојчица</i>)</p> <p>- „Шта је предикат у овој реченици?“ (<i>се вратила</i>)</p> <p>- „Када се девојчица задовољно вратила кући?“ (<i>после рођендана</i>) Подвлачимо плавом бојом.</p> <p>- „Како се после рођендана девојчица вратила кући?“ (<i>задовољно</i>) Подвлачимо зеленом бојом.</p> <p>- „Где се девојчица задовољно после рођендана вратила?“ (<i>кући</i>) Подвлачимо црвеном бојом.</p>
<p>Најава наставне јединице</p>	<p>Говорим ученицима да ћемо на овом часу обнављати службу речи у реченици. На презентацији се исписује насловн наставне јединице (<i>Служба речи у реченици</i>), а ученици наслов записују у своје свеске.</p>
<p>Постављање познатог правила</p>	<p>Питам ученике: „Који су главни делови реченице?“ (<i>субјекат и предикат</i>) „Шта они представљају?“ (<i>службу речи у реченици</i>) „Шта је субјекат?“ (<i>вршилац радње</i>) „На које питање тражимо субјекат?“ (<i>ко врши радњу</i>) „Шта је предикат?“ (<i>Предикат је део реченице који нам говори шта ради субјекат или шта се са њим дешава</i>) „На које питање тражимо предикат?“ (<i>шта ради субјекат</i>)</p>

	<p>Кажем им да погледају речи које су подвукли црвеном бојом. Заједно закључујемо да су то речи које означавају место вршења радње, односне где се радња догодила. Њих добијамо као одговор на које питање? (<i>где</i>)</p> <p>Хајде да видимо које су речи подвучене плавом бојом. Ученици закључују да су то речи које означавају време вршења радње. Њих добијамо као одговор на које питање? (<i>када</i>)</p> <p>Речи које смо подвукли зеленом бојом су речи које означавају начин вршења радње. А питање на који добијамо одговор о начину вршена радње је? (<i>како</i>)</p> <p>Након разговора на таблу лепим правило (Прилог бр. 3), а затим правило делим ученицима на папиру, који они лепе у своје свеске.</p>
<p>Језичка игра</p>	<p>Ученике делим у три групе (група која треба да одреди место радње, група која треба да одреди време вршења радње и група која треба одреди где се радња врши). Дајем им песму на наставном листићу, а текст песме је исписан и на презентацији. Објашњавам им да је њихов задатак да подвуку (свако у зависности од тога у којој је групи) одређене речи које означавају место, време и начин вршења радње. Ученике обилазим док раде и дајем додатна објашњења уколико је потребно. Када све групе заврше решења проверавамо на хамеру. Свака група има свог представника, кога сам одабрала на почетку игре. Свака група добија по један поен за сваки тачан одговор, уколико нека група не да тачан одговор, ученици следеће групе имају право да одговоре. Победник је група која има највише тачних одговора, уколико сви имају исти број поена – нерешено је (сви су победници). На power point презентацији, на крају часа уколико остане времена, ученицима приказујем ребусе, чија решења су оно о чему смо говорили на часу (предикат, субјекат, место, време,</p>

	начин). <i>(Прилог бр. 4)</i>
Самостални и стваралачки рад ученика	Делим ученицима наставни листић <i>(Прилог бр. 5)</i> и упутства за рад. Говорим им да све што им не буде јасно у току рада питају. Ученици самостално раде. Обилазим их, дајем им додатна упутства и пружам помоћ, уколико је то потребно. Ученици који заврше пре осталих добијају додатни материјал за рад. <i>(Прилог бр. 6)</i>
Анализа наставног листића	Решења наставног листића налазе се на power point презентацији, анализирамо сваки задатак и пример у њему. Ученици добијају зелене и црвене картончиће, које ће подижати (зелени – кад је тачно урадио задатак, а црвени – кад задатак није тачно урадио) након што се на презентацији прикаже тачан одговор за сваки задатак.
Домаћи задатак	Говорим ученицима да за домаћи задатак код куће на својим рачунарима уз помоћ родитеља напишу/откуцају једну вест о неком догађају (уколико неки ученик нема код куће рачунар може заједно са другом из одељења да уради домаћи задатак). Објашњавам им да вест мора да одговара на следећа питања: ШТА се десило? КАДА се десило? ГДЕ се десило? КАКО се десило? Делим ученицима припремљен материјал и дајем им одговарајућа упутства. Ученици постају „мали новинари“ и пишу вест на тему: „Нешто се догодило, нешто се збило; када, како и где је то било?“ <i>(Прилог бр. 7)</i>

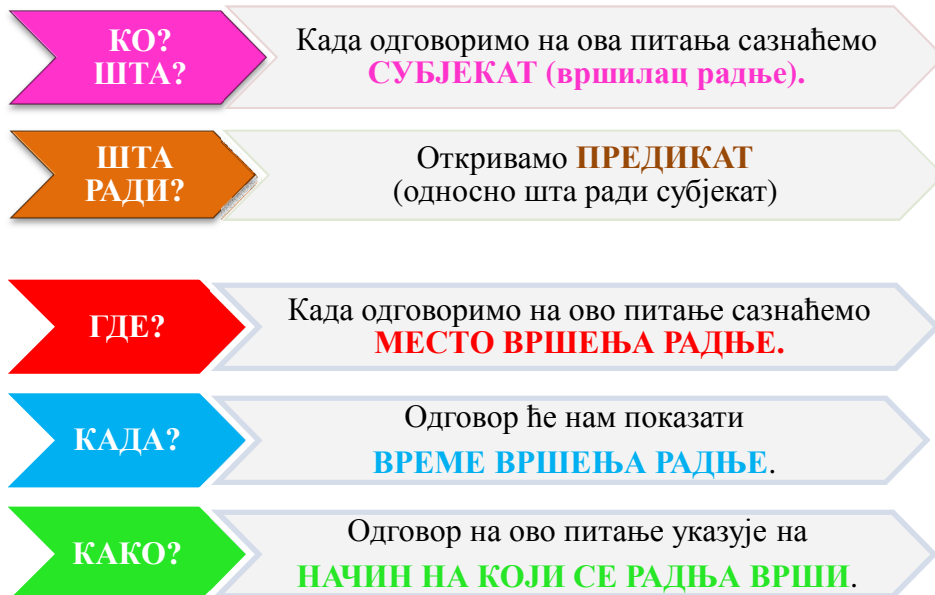
Прилог бр. 1 / Прилог бр. 2

Рођенданска прослава

Мина данас иде на рођендан. Девојчица пажљиво одабира поклон за другарицу Сару. Мина је цело вече радосно играла и певала. Девојчица се после рођендана задовољно вратила кући.

Прилог бр. 3

Служба речи у реченици

Речи које означавају МЕСТО, ВРЕМЕ И НАЧИН вршења радње додаци су глаголу, односно предикату и заједно с њим чине **ПРЕДИКАТСКИ СКУП речи.**

Прилог бр. 3а

Ана	гласно	чита	увече	за столом.
↓	↓	↓	↓	↓
субјекат	одредба за начин	предикат	одредба за време	одредба за место
(ко врши радњу) КО?	КАКО?	(шта ради субјекат) ШТА?	КАДА?	ГДЕ?
				

Прилог бр. 4

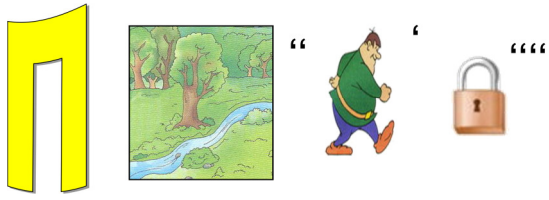
Куца

Синоћ је куца гласно лајала,
свога је газду тужно чекала,
у дворишту на мокрој трави,
нема газде да јој вечеру прави.

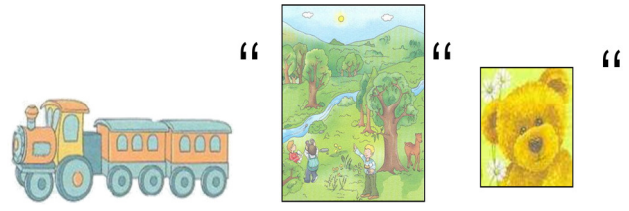
Шета се куца по дворишту
и угледа газда Радишу.

Ево газда дође!
Убрзо ће куцу глад да прође!
Вечера ускоро у кућицу стиже,
куца ће чинију радосно да полиже.

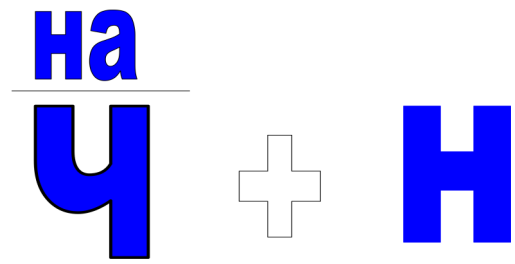
Прилог бр. 4а

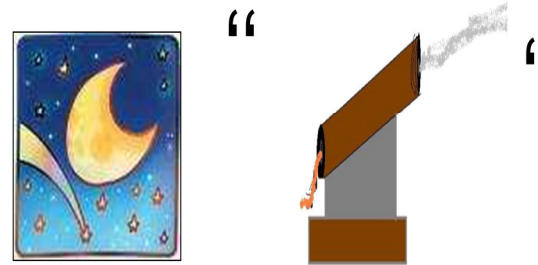
Решење: предикат

Решење: време

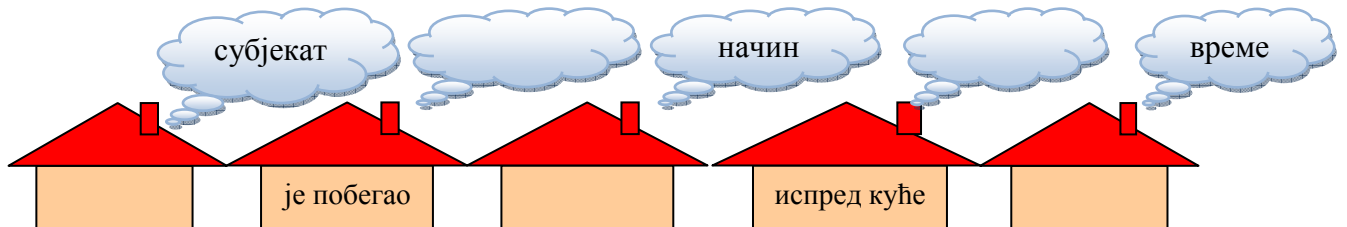
Решење: начин

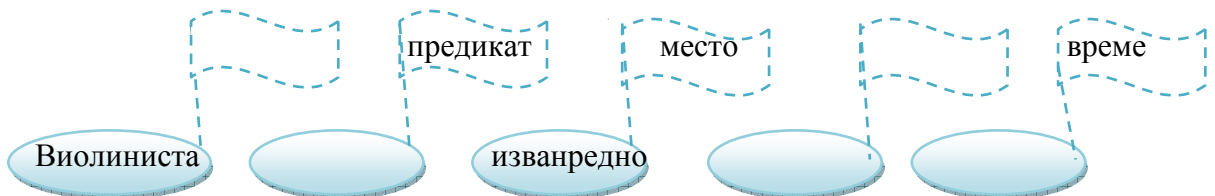
Решење: место

1. Пажњиво прочитај реченице и на основу њих у празна поља упиши одговарајуће речи.

Зец је испред куће јутрос хитро побегао ловцу.

Виолиниста је јуче на концерту изванредно свирао.

2. У следећим реченица подвуци: субјекат једном линијом, предикат са две линије, речи које означавају место вршења радње црвеном бојицом, речи које означавају време вршења радње плавом бојицом и речи које означавају начин вршења радње зеленом бојицом.

- Трнова Ружица се јуче наивно убола на вретено у кули.
- Прошле недеље ми је деда у продавници купио бицикл.
- Једнога дана изненада дође вук у село.

3. Следеће реченице прошири речима које недостају.

- _____ смо били _____ .
(време) (место)
- _____ увек _____ поред _____ .
(субјекат) (предикат) (место)
- Бака је _____ помиловала унуку по коси.
(начин)

4. Напиши реченице у којима ће службу субјекта вршити:

- властита именица женског рода: _____.
- заједничка именица мушког рода у множини: _____.

5. Пажљиво посматрај фотографији и на основу ње напиши најмање две реченице које ће имати: субјекат, предикат, речи које означавају место, време и начин вршења радње.

Прилог бр. 6

- додатни задатак -

* Прочитај реченицу и попуни табелу:

**Ускрс се у весељу слави прве недеље после пуног месеца пролећне
равнодневнице у свим хришћанским кућама.**

СУБЈЕКАТ	ПРЕДИКАТ	РЕЧИ КОЈЕ ОЗНАЧАВАЈУ		
		МЕСТО	ВРЕМЕ	НАЧИН

